

■ Kommunikaatio nousee haudastaan

Tiedotusopin peruskurssi saatetaan luennoitsijasta riippuen aloittaa esim. yrittämällä määrittellä viestinnän käsite — tai inventoimalla erilaisia määritelmiä — ja kertomalla, että sanana viestintä ympäritin suomen kieleen vuonna 1966. Se on tarkoitettu sanan kommunikaatio vastineeksi ja kommunikaatiosta tuli näin kielessämme tarpeeton.

Vai tuliko sittenkään? Suomen kielen lehtori ja dosentti *Tuomo Jämsä* kirjoitti *Kalevassa* (9/94) sanan kommunikaatio etymologiasta, jonka hän palautti latinan *communicare*-verbiin ("yhdistää, tehdä yhteiseksi"). "Viestintä ja kommunikaatio eivät ole vastakohtia. Ne vain koodaavat maailman kokemuksia hiukan eri tavalla. Kumpaan tarvitaan." Jämsä oli näin sovinnollinen.

Toisaalta hän korosti, että "sanat eivät pääse pakoon merkitysyhteyksiään" eli sanojen viestintä ja kommunikaatio käyttäminen synonyymeinä on jotenkin virheellistä. Peilaaja taas väittää, että sanojen merkitykset ovat sopimukseenvaraisia ja muuttuvia, ja on järkevää samastaa viestintä ja kommunikaatio — jolloin

jälkimmäistä ei siis enää tarvita — ja riidellä vaikkapa verissä päin, mikä on muita hedelmällisempi viestinnän käsitteen ymmärtämisen tapa.

Mikähän muuten on Tuomo-etunimen etymologia? Entä sukunimen Jämsä?

■ Laadullisten menetelmien voittokulku

Kansantaloustieteilijä *Jouko Ylä-Liedenpohja* herätti taannoin tiedotustutkijoidenkin huomiota suomimalla kovin sanoin ja toki syystä talousjournalismia. Mutta entä kun hän tekee sitä itse?

Suomen Kuvalehdessä (4/95) Ylä-Liedenpohja kirjoitti otsikolla *Työnteko kannattavaksi* verottoman kansalaispalkan puolesta. Siihen voitaisiin siirtyä korvaamalla periaatteessa kaikki nykyisen aktiiviväestön tukimuodot sillä. Mikäpä siinä, Peilaaja huudahtaa.

Mutta kuvatessaan nykyisiä tukimuotoja Ylä-Liedenpohja kulkee viran mukana. Kun pariskunnasta toinen jää työtä vaille, toisenkin kannattaa heittäytyä työttömäksi. Syy on että "sosiaalivirasto maksaa - - - ruhtinaallisia puoliskoroituksia."

Kumma juttu, Peilaaja tuntee työttömiä pariskuntia, joiden kokemukset puoliskoroituksista ja ylimalkaan saamastaan tuesta ovat aivan toiset. Olisikohan villakoiran ydin siinä, että Ylä-Liedenpohja on ajamassa laadullisia menetelmiä sisään taloustieteeseen? Reilut markkamääräiset luvut eivät taatusti olisi retorisesti yhtä vaikuttavia kuin hänen nyt käyttämänsä adjektiivinen ruhtinaallinen. Vanhakanlaisena positivistina Peilaaja vaatii: numerot pöytään!

■ Näinä aikoina ei ole helppo olla mies

Maan suurin sanomalehti kertoi taannoin (2.1.) *Sara Heinämaan* kirjoittaneen, että "yksipuolisesti miehisessä kirjallisuudessa häiritsee ja kyllästyttää ennen muuta minä-sanan hallitseva asema".

Niinpä niin. Kun naistutkimus kymmenkunta vuotta sitten tunkeutui tiedotusopin siihen saakka miehiseen kabinettiin, se ensi töikseen pani matalaksi mies- eli miesten tekemän journalismin. Ja miksi? Siksi että se on neutraalia, tekijä häivyttää itsensä pois mm. kieltäytymällä käyttämästä minä-sanasta.

Numeron kirjoittajia

Erkki Karvonen, YTL, vs. assistentti, TaY, tiedotusopin laitos
Timo Kuronen, FK, ATK-päällikkö, Geologian tutkimuskeskus
Matti Leiwo, FT, vs. professori, JyY, viestintätieteiden laitos
Esa Reunanen, YTM, tutkija, TaY, tiedotusopin laitos
Seija Ridell, FM, YTL, tutkija, TaY, tiedotusopin laitos
Tarja Savolainen, VTM, tutkija, HY, viestinnän laitos